

Margarida de Prades, senyora de Bellesguard

Josep Maria Vall Comaposada

Original rebut: 29.04.2022
Data d'acceptació: 16.05.2022

Resum

La importància política de la reina Margarida de Prades a la cort catalanoaragonesa durant els regnats de Martí I, Ferran I i Alfons IV.

Paraules clau: Margarida de Prades, Martí l'Humà, Ferran de Trastàmara, Alfons el Magnànim, Benet XIII, Jaume d'Urgell, Bellesguard, Compromís de Casp, Cisma d'Occident.

Abstract

The political significance of Queen Margarida de Prades in the Catalan-Aragonese court during the reigns of Martin I, Ferdinand I and Alphonsus V.

Keywords: Margarida de Prades, Martí the Humane, Ferdinand of Antequera, Alfons the Magnanimous, Benedict XIII, Jaume of Urgell, Bellesguard, Compromise of Casp, Western Schism.

Amb l'avinentesa de la commemoració enguany dels 635 anys del naixement de Margarida de Prades al castell de Falset el 1387, hem cregut oportú fer una petita semblança de qui va ser la darrera reina catalana. Entenent que si bé els anys que encara va durar la independència de la Corona d'Aragó fins a la unió dinàstica amb el regne de Castella el 1479 hi va haver altres reines consorts, Margarida de Prades va ser la darrera reina catalana de naixement. Cap dels successius reis d'Aragó es casaria amb una dama nascuda al Principat.

A causa de la mort de Martí el Jove el 25 juliol de 1409 durant l'expedició a Sardenya, Martí I l'Humà, com a hereu del seu fill, es convertí novament en rei de Sicília i nomenà la seva nora Blanca de Navarra regent de l'illa. Al cap de pocs dies, el problema de la successió dinàstica es va posar de manifest quan una comissió de procuradors de les Corts, encapçalada per Jaume d'Urgell, i en presència del papa Benet XIII i fra Vicenç Ferrer, li va pregar que es tornés a casar per tal d'engendrar un nou hereu per als seus regnes.

Pero de Luna, dit Benet XIII, havia arribat a Bellesguard el dijous 8 d'agost procedent de Sant Cugat del Vallès. L'acompanyaven cinc cardenals de la seva estricta confiança. Aquests eren: mossèn Darig, mossèn de Tolosa, mossèn de Montaragó, mossèn de Sant Jordi i mossèn de Sant Eustaqui¹

El rei Martí, amb gran sentit de govern i pel futur dels seus regnes, hi va accedir. Tot i que personalment potser no li devia plaure gaire haver de tornar a contraure matrimoni, abans del 18 d'agost ja havia pres la determinació de tornar a passar per l'altar.²

Les candidates a aquest segon casament eren dues nebodes seves: Cecília d'Urgell, germana del comte d'Urgell, i Margarida de Prades, de vint-i-un anys, cambrera de la cort que havia sigut dama destacada de la reina Maria de Luna. Sabem per exemple que en la coronació reial del 23 d'abril de 1399 a Saragossa, Margarida era una de les dames del seguici de la reina i la va acompanyar en el trajecte entre el palau de l'Aljaferia i la Seu.³

Filla del comte Pere de Prades i de Joana de Cabrera, Margarida va ser l'escollida molt probablement per la coneixença que el rei en tenia, i perquè malgrat ser neboda del rei, ho era en menor grau de consanguinitat que Cecília.

A més a més, la seva bellesa era proverbial; com va escriure el cronista Pere Tomic "fou una de les més belles senyores que hom sabés en lo món". El poeta Jordi de Sant Jordi es referia a ella com a "Reina d'honor" i "Castell

1 E. MOLINÉ I BRASÉS, "Noticiari català dels segles XIV i XV", *Butlletí de l'Ateneu Barcelonès* (Barcelona), 1915-1917, p. 217.

2 J. A. PEÑA MARTÍNEZ, *Martí I l'Humà, un rei sense hereu*. Publicacions de l'Abadia de Poblet: Vimbodí, 2010, p. 204.

3 F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 11.

d'honor". Íñigo López de Mendoza, marquès de Santillana, la va descriure com "la mejor de las mejores" i el cèlebre poeta cortesà Oswald von Wolkenstein, que va coincidir amb ella al castell de Perpinyà el 1415, com "la blanca coloma", pel vestit blanc que lluïa en una festa on també hi assistí l'emperador romanogermànic Segimon I, on s'havia convocat la conferència per intentar acabar amb el Cisma d'Occident.⁴

Tanmateix, alguns autors com Valla i Peña, fan constar l'ambició política de Jaume d'Urgell com una de les raons per descartar Cecília com a nova reina consort.⁵

Pero de Luna concedí les llicències necessàries per dispensar l'impediment de parentesc dels cònjuges. I el 17 de setembre de 1409, a les deu del matí, oficià el matrimoni a la capella de la torre de Bellesguard en una cerimònia íntima en què planava el dol per la mort recent de Martí el Jove. La boda va ser molt sòbria, tanmateix es té constància de la despesa de 3.564 sous lliurats a Guillem Mulet, tresorer reial, per comprar "nou catres" envellutats per a l'ocasió. Aquests "catres" de fusta eren cadires de tisora.⁶

El nombre d'assistents fou petit, ajustat al reduït aforament de la capella. Peña sosté que, entre els assistents, també hi eren presents Violant de Bar i Jaume d'Urgell, així com destacats membres de la noblesa, cinc cardenals —possiblement els mateixos que havien acompanyat el Papa a Bellesguard en la visita del 8 d'agost— i diversos bisbes.⁷

Benet XIII, un cop acabada la cerimònia, no es va quedar al dinar, sinó que va anar-se'n a la torre de Ramon Desplà, ciutadà honrat que l'acolliria abans de la seva solemne entrada a Barcelona.⁸ Aquesta es feu el 29 de setembre, festivitat de Sant Miquel, i la comitiva papal va anar des del monestir de Valldonzella fins al Palau Reial Major, on Pero de Luna va hostatjar-se fins al maig del 1410.

Ramon Desplà estava casat amb una germana de Bernat de Gualbes, ambaixador de Benet XIII al Concili de Pisa del 1409. Aquest parent del conseller Ferrer de Gualbes serà l'únic dels representants catalans que votarà per Ferran de Trastàmara al Compromís de Casp.

Però l'afecte que Pero de Luna tenia per Desplà segurament es remuntava a quan l'amfitrió era conseller i capitanejà una de les dues galeres —l'altra era comandada per Joan Fivaller— enviades per la ciutat de Barcelona a requeriment del rei, que van escortar el viatge de Benet XIII al Concili

4 F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 30.

5 J. A. PEÑA MARTÍNEZ, *Martí I l'Humà, un rei sense hereu*. Publicacions de l'Abadia de Poblet: Vimbodí, 2010, p. 204.

6 F. DURAN I CAÑAMERAS, *Margarida de Prades*. Porcar: Barcelona, 1956, p. 11.

7 J. A. PEÑA MARTÍNEZ, *Martí I l'Humà, un rei sense hereu*. Publicacions de l'Abadia de Poblet: Vimbodí, 2010, p. 205.

8 ACA Registre. 3,184.

de Niça del 1407 i el seu retorn al port de Cotlliure, on Desplà es va quedar a disposició del Papa fins que va ser nomenat diputat pel braç reial en substitució del seu oncle homònim, el 29 d'abril del 1408.⁹

El 23 de setembre, Vicenç Ferrer assistí a una missa¹⁰ que el seu germà, fra Bonifaci Ferrer, prior dels cartoixans de l'obediència d'Avinyó, va celebrar a Bellesguard en presència de la nova parella règia. Ferrer hi va fer el sermó, i foren convidats tots dos germans per la reina a un dinar solemne en companyia del rei.¹¹

El 25 d'octubre la reina féu una infructuosa peregrinació a Montserrat per demanar l'ajut del cel per aconseguir la desitjada descendència. Aquest segon matrimoni s'havia projectat amb l'objectiu de buscar un hereu que no arribaria mai. La nova reina tenia llavors vint-i-un anys i Martí cinquanta-un.¹²

D'aquest moment històric han sobreviscut dos importants objectes que van estar a l'antiga capella de la torre. El primer és un bell crucifix tardogòtic de talla policroma anomenat "Crist de Bellesguard", que Margarida de Prades va aportar com a dot matrimonial, i que en l'inventari de béns del bisbe Grau constava inexplicablement com a "Cristo de poco valor". El segon és un portapau de ferro de factura gòtica amb elements renaixentistes, amb el qual Benet XIII va obsequiar els nous esposos com a regal de boda. Totes dues peces es conserven avui al Museu de Montserrat.¹³

El nom de Margarida de Prades està estretament lligat a la torre de Bellesguard, on es va casar i residir amb el rei Martí I dit l'Humà. I més concretament, amb dues estances: la capella i el dormitori.

A la capella, on es va celebrar el 17 de setembre del 1409 el segon matrimoni del rei amb Margarida de Prades, oficiat pel papa Benet XIII; i poc després —el dia 23— el dominic Vicenç Ferrer hi va fer un dels seus mítics sermons durant una missa de velacions dita pel seu germà Bonifaci Ferrer.

Al dormitori, on a més de dormir-hi, el rei i la reina havien d'acomplir l'àrdua missió d'engendrar un hereu al tron. Tasca que intentarien aconseguir amb un munt de relíquies, amulets, ungüents i remeis afrodisíacs que anaven poblant el rebost de Bellesguard.

Un dels personatges més curiosos de la cort era Antoni Tallander, anomenat mossèn Borra, que exercia de bufó reial des que Martí l'Humà era so-

⁹ M. T. FERRER I MALLOL, "Altres famílies i membres de l'oligarquia barcelonina". *El "Llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona. Segle XIV: les eleccions municipals*. CSIC: Madrid, 2007, p. 291.

¹⁰ Probablement va ser una missa de velacions, cerimònia litúrgica catòlica, posterior a les núpcies, en la qual es propicia l'educació cristiana dels fills dels cònjuges.

¹¹ ACA Registre. 3,184.

¹² J. SOBREQÜÉS I CALLICÓ, *Els reis catalans enterrats a Poblet*. Publicacions de l'Abadia de Poblet: Vimbodí, 1983, p.77.

¹³ J. M. VALL I COMAPOSADA, *Bellesguard*. Dux: Barcelona, 2014, p. 40.

birà de Sicília. Assegurava que va ser testimoni de la seva mort a Valldonzella, d'on va dir que l'esperit del rei li havia eixit per la gola a l'expirar. Després de l'interregne va passar al servei de Ferran d'Antequera i posteriorment va seguir Alfons el Magnànim en la seva aventura italiana.

A Nàpols, el cronista italià Lorenzo Valla, que escrivia una crònica sobre Ferran I, va interrogar-lo sobre l'última època del rei Martí. Tallander va explicar que a l'habitació conjugal de Bellesguard es va muntar un estrany artefacte mecànic que havia d'ajudar l'engendrament de l'hereu d'Aragó. Consistia en una mena de pes, que penjat del sostre i amb l'ajut d'una politja, comprimia el ventre del rei mitjançant una faixa per elevar-lo.

La finalitat última era acoblar els cònjuges per realitzar l'acte sexual sense que l'extrema obesitat del rei català impedís el coit o esclafés Margarida de Prades. L'existència d'aquest inversemblant giny no ha estat mai demostrada, malgrat que segons la narració de Valla, per manipular-lo es necessitaven servents i dames de cort que dirigia Joana de Cabrera, mare de la reina.¹⁴

El mateix dia de la seva mort al monestir de Valldonzella, el 31 de maig de 1410, el rei Martí afegí un codicil al seu testament, deixant a Margarida de Prades els seus béns mobles i les seves joies, el Palau Menor i la torre de Bellesguard. Mostra de l'especial efecte que Martí tenia sobre tots dos edificis és el fet que quedaven, també per voluntat reial, vinculats al patrimoni immoble de la Corona d'Aragó, la qual cosa hauria hagut d'impedir-ne la dispersió i degradació.

Però si això no va ser possible per l'evolució dels esdeveniments històrics, el cert és que Bellesguard, a pesar de la relativa modèstia de l'edifici, va convertir-se en un símbol de prestigi i, durant els segles posteriors, algunes de les famílies més poderoses de Barcelona cobejaran tenir la possessió de la torre.

Durant els anys de l'interregne, Margarida de Prades va adoptar una posició d'estranya neutralitat, destinada probablement a intentar mantenir el seu precari estatus de reina vídua després de només nou mesos de matrimoni. No tenim constància que intentés defensar els interessos de l'infant Frederic de Luna, fill bastard de Martí el Jove i de la dama siciliana Tarsia Rizzari, com suposem que hauria estat el desig del seu difunt espòs. Tampoc no es va pronunciar per cap altre candidat, però va permetre que Violant de Bar utilitzés Bellesguard per fer gestions en favor del seu net, Lluís d'Anjou.

14 J. D. GARRIDO I VALLS, *Vida i regnat de Martí I*. Rafael Dalmau: Barcelona, 2010, p. 273.

Si bé la família Prades era urgellista, després del Compromís de Casp i confirmat Ferran de Trastàmara com a monarca el juny de 1412, Margarida es va posar a la seva disposició, segurament més per necessitat que per convenciment. Així, hagué de fer diverses gestions davant el nou rei per aconseguir l'alliberament del seu oncle, Bernat de Cabrera, mestre justicier de Sicília, que s'havia enfrontat amb l'almirall Sanxo Ruiz de Liori i amb la reina regent Blanca de Navarra, amb la qual cosa va aconseguir la seva llibertat el 1413.¹⁵

En aquesta línia de col·laboració amb Ferran I, també sabem que quan va iniciar la campanya contra la revolta de Jaume d'Urgell, el 30 de juliol de 1413 el rei va demanar a Margarida la tenda amb les armes del rei Martí, i ella les hi va concedir, les quals van ser recollides personalment pel príncep Alfons.¹⁶

Però Margarida també va jugar un paper clau en el fracàs de la rebel·lió urgellista. A instàncies del rei Ferran el setembre de 1413 va demanar al comte de Foix que prohibís el pas pel seu territori a les companyies mercenàries que havien de socórrer el setge de Balaguer. L'èxit en aquesta gestió va fer que la reina reclamés a Ferran que se li paguessin els drets de cambra que tenia concedits, amb jurisdicció sobre el personal de casa seva.¹⁷

Tornant a Bellesguard, sembla que la reina vídua s'hi va quedar a viure durant un temps. Sabem, documentalment, que encara s'hi estava el 25 de setembre de 1412. El 4 d'octubre del mateix any Margarida deixa de consignar en la signatura dels seus documents que s'està a la casa de Bellesguard i diu tan sols que s'està a Barcelona. Probablement va anar a viure al Palau Menor, que era l'altre edifici que formava part de la seva herència.

Per què va marxar la reina de Bellesguard? Francesca Vendrell ens dona una possible resposta: la constant presència de Violant de Bar. Per un seguit de cartes datades entre octubre del 1410 i gener del 1411 sabem que Violant estava instal·lada a la torre i que hi despatxava missives en favor del seu net Lluís d'Anjou, llavors pretendent a la Corona. Vendrell sosté també que des de poc després de la fi del Compromís de Casp, el juny del 1412, Violant va deixar la casa que tenia a la plaça de Santa Anna de Barcelona i es va instal·lar permanentment a Bellesguard, on hi viuria fins a la fi dels seus dies, el juliol del 1431.¹⁸

És difícil imaginar tanmateix que Violant, si disposava d'una residència pròpia intramurs, hi visqués ininterrompudament durant prop de vint anys, atès que una dama amant del gran luxe com era la vídua de Joan I difícilment es dignaria a viure en una casa que almenys entre 1418 i 1424 amenaçava ruï-

15 F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 17.

16 F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 20.

17 F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 22.

18 F. VENDRELL, *Violante de Bar y el Compromiso de Caspe*. Real Academia de Buenas Letras: Barcelona, 1992, p. 115.

na, com testimonien diversos documents del fons Gualbes.

Sigui com sigui, Margarida de Prades seguia sent la propietària de la finca. Per un document del 8 de gener de 1416 sabem que va fer tallar els arbres que hi havia a la vora del torrent que passava per Bellesguard, possiblement per vendre'ls i fer diners per poder pagar els nombrosos creditors que tenia. La capella de la torre, on es va casar, estava deteriorada i havia calgut fer-hi obres.

Entretant, el juliol de 1414, en un viatge fet a Morella per assistir al casament de la seva germana Joana amb el primogènit del comte de Cardona, va conèixer el cavaller Joan de Vilaragut i Álvarez de Haro, lloctinent del governador de València. Aquest era fill il·legítim del noble Nicolau de Vilaragut i la dama Teresa Álvarez de Haro. Poc temps després va ser nomenat camarlenc de Margarida de Prades, passant a ser administrador oficial dels seus béns.

El maig de 1415 es varen casar a la capella del Palau Reial de València, però ho va mantenir en secret per no perdre la dignitat reial i el subsidi que cobrava com a reina vídua. El seu segon marit tenia poca fortuna, i els marmessors s'havien quedat amb gran part del patrimoni que Martí l'Humà li va llegar. Fruit d'aquesta unió nasqué el gener de 1416 al convent de Sant Salvador de Perpinyà, un infant, Joan Jeroni.

Poc temps després d'aquest matrimoni secret, el juliol de 1415, Ferran d'Antequera —que desconeixia aquest enllaç— volgué afavorir Margarida de Prades concertant el seu matrimoni amb el comte occità Joan de Foix. En aquella època el comtat de Foix era independent però amb forts vincles amb Catalunya, i la política exterior del qual basculava entre el Regne de França i la Corona d'Aragó. Aquest matrimoni formaria part de l'estratègia d'aliances per assegurar la influència catalanoaragonesa a l'altra banda dels Pirineus.

La proposta de matrimoni va acabar sent discretament retirada, i poc després començaren problemes encara més greus per a Margarida amb la mort de Ferran de Trastàmara. El nou rei Alfons va emetre un pregó, datat a Poblet el 30 d'abril de 1416, on es nomenava una comissió per liquidar tots els deutes de Martí l'Humà, amb un termini de trenta dies per presentar reclamacions i demandes dels creditors.¹⁹

Com a preludi de la seva lenta però inexorable caiguda en desgràcia, durant el sermó solemne que Vicenç Ferrer va pronunciar el 6 de gener de 1416 al castell de Perpinyà, a partir del qual la Corona d'Aragó retirava la seva obe-

19 F. VENDREL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 30.

diència al Papa Luna, el futur sant va culpar Margarida de Prades de l'addicció i el suport del rei Martí I a Benet XIII. L'antiga reina, sorpresa per tan greu acusació pública, va rompre desconsoladament el plor allà mateix.²⁰

I per si això no fos prou, quan finalment es va descobrir el seu matrimoni amb el cavaller de Vilaragut, Margarida de Prades va deixar de percebre la pensió de viudetat, per la qual cosa va veure compromesa molt greument la seva situació econòmica.

Davant el precari estat de l'antiga reina, el 25 de novembre del 1419 el rei Alfons el Magnànim la va autoritzar a vendre, llogar o empenyorar el Palau Menor i la torre de Bellesguard, immobles que formaven part del patrimoni reial, per tal que pogués fer front als seus nombrosos deutes.²¹

Margarida va haver d'abandonar el Palau Menor el 1420 quan es va executar l'embargament ordenat per Guillem de Vilaragut, parent del nou marit, i es va instal·lar al monestir de Valldonzella, on havia mort el rei Martí, i on la seva tia materna continuava sent-ne abadessa. Allà també morí de pesta el seu segon espòs, Joan de Vilaragut. Després, Margarida professà en el cenobi, però abans va traspasar a la seva germana Elionor tant els problemàtics drets que encara tenia sobre el Palau Menor i Bellesguard com els drets hereuats de la seva mare sobre les viles de Prades i Cornudella.

La reina Margarida va donar la torre i tot el seu terreny a Francesc de Vilanova, espòs i apoderat de la seva germana, mitjançant una acta notarial aixecada pel notari barceloní Berenguer Olmera, i autoritzada per Bartomeu Castelló, veguer de Barcelona. La donació de Bellesguard està datada el 17 d'agost de l'any 1422 al monestir de Valldonzella.

A 17 de Agosto de 1422, en poder de Berenguer Olmera Notts. de Barna, En lo Monastir de Valldonzella. + La R. Magt. de Dª Margarida V^a de Don Martí Rey de Aragón &. En agrahiment dels serveis de Francesch de Vilanova Cavr. Y atenent a tant conciderable merit de dit Cavr. la dita R. Magt. de Dª Margarida feu donació en libre y franch alou a dit Francesch de Vilanova de la Torre de Bellesguart cituada en los confins de Barna ab la font, o fonts, torrents, y qualsevols aigües y arbres, ab los cups, horts y vergés contiguos a dita torre y (...), ab las terras y pocessions cultas y boschosas, ab los acosta límits, oliveras y demes arbres y casas, y altres particulars dominis de dita torre y sas pertinencias. Afrontada de una part = ab terras de Pere Çaragoça Mariner, y de altra part ab terras de

²⁰ F. VENDRELL I GALLOSTRA, *Margarida de Prades en el Regnat de Ferran d'Antequera*. Reial Acadèmia de Bones Lletres: Barcelona, 1984, p. 29.

²¹ F. DURAN I CAÑAMERAS, *Margarida de Prades*. Porcar: Barcelona, 1956, p. 40.

Graida Muller de Galceran Pla, fills de Bernat Ferrer (de Gualbes) ciutadà de Barna. Qual donació fou autorizada per lo Magtr. Bartheu Castelló Veguer de Barcelona.²²

En rebre la també reina vídua Violant la notificació de la donació, el 19 d'agost del 1422, a la seva casa del carrer Montcada, la transacció es va aturar. Desconeixem si Violant de Bar va impugnar-la, o si el cavaller Vilanova va renunciar-hi en comprovar la complicada situació legal i material en què es trobava la torre. Tanmateix, quan el juliol del 1424 s'executi l'ordre d'expropiació per part del batlle general de Catalunya a petició del rei Alfons IV, aquesta no s'interposarà contra l'exreina, la qual cosa indicarà que no n'era propietària. En canvi, sí que se cita Francesc de Vilanova.²³

Margarida havia empenyorat, per mil florins, el casal de Bellesguard a la seva cunyada, la també exreina Violant de Bar, vídua de Joan I. Violant, com que no els cobrava, l'hi va embargar i alguns anys més tard, quan la casa va tornar a ser habitable, es va quedar a viure a Bellesguard, on va morir el dimarts 3 de juliol del 1431 "dues hores apres miga nit" segons consta en el dietari municipal de Barcelona,²⁴ tot i que algun autor situï el traspàs al Palau Menor.²⁵

Com hem dit, desposseïda de la condició reial, Margarida es traslladà a viure al monestir de Valldonzella. Allà, de nou vídua, va encomanar la tutela del seu fill a Domènec Vinader, abat de Santes Creus. La condició del noi es va amagar però l'abat Vinader, abans de morir, revelà a Joan Jeroni el seu llinatge. Aquest, en conèixer el seu origen, fugí a Nàpols, on es posà al servei d'Alfons IV el Magnànim. Va arrelar a Sicília, on tingué descendència. L'únic fill de Margarida de Prades va morir a Palerm l'any 1452 i està enterrat al convent de framenors de la capital siciliana.

De Valldonzella, Margarida es traslladà al desaparegut monestir de les bernardes de Santa Maria del Bonrepòs —situat a la Morera de Montsant, a l'Alt Priorat i prop de la cartoixa d'Escala Dei— del qual en va arribar a ser abadessa. La mort, causada per un brot de pesta, la va sorprendre a Riudoms, el 23 de juliol del 1429.²⁶

Les seves despulles van ser sepultades a Bonrepòs i, quan aquest monestir es va incorporar als dominis del de Santes Creus l'any 1473, van ser dutes a l'església major de Santa Maria del monestir cistercenc el maig del 1475. Allà van ser col·locades en un taüt de fusta, decorat amb les armes reials i abacials, situat a la pilastra que separa el presbiteri de la primera absidiola

²² *Llibre en que se conté una explicació de varios papers y pergamins facits per la pocsessió de Bellesguart y altres.* Barcelona: MS de l'arxiu de l'església dels Sants Just i Pastor, p. 2.

²³ *Llibre en que se conté una explicació de varios papers y pergamins facits per la pocsessió de Bellesguart y altres.* Barcelona: MS de l'arxiu de l'església dels Sants Just i Pastor, p. 8.

²⁴ F. CARRERAS I CANDI, "Bellesguart, real sitio de Martín I", *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras* (Barcelona), vol. 1, núm. 2 (1902), p. 65.

²⁵ A. BOFARULL, *Guía-cicerone de Barcelona, aumentado, corregido y vindicado*. Hispania: Barcelona, 1855, p. 56.

²⁶ J. M. SANS I TRAVÉ, *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Fundació Noguera: Barcelona, 1992 (Col·lecció Textos i Documents, núm. 28), p. 293.

de la part de la nau de l'evangeli, davant del mausoleu de Pere II el Gran, i sota l'epitafi d'aquest monarca.

Sembla que el sepulcre no fou profanat durant l'exclaustració del 1835, però les seves restes foren traslladades a una de les tombes de pedra situades al fons del mateix braç del creuer. Posteriorment s'instal·laren en una urna de pedra al mur de la nau de l'evangeli amb el recordatori "Margarida reina 1387-1429". Breu inscripció per a la darrera reina catalana, tan important per a la nostra història com desconeguda per al gran públic.

